

GENERALNY DYREKTOR OCHRONY ŚRODOWISKA

Andrzej Szweda-Lewandowski

Warszawa, 30-04-2020 r.

DOOŚ-TSOOŚ.411.7.2020.BW

Pan

Adam Guibourgé-Czetwertyński

Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Klimatu

Szanowny Panie Ministrze,

W związku pismem z dnia 16 kwietnia 2020 r., znak: DFE-V.321.4.1.2020.KSR, w którym zwrócono się do Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w sprawie uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „*Program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu*”, dalej jako: *Program*, na podstawie art. 53 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2020 r. poz. 283; dalej: ustawa ooś), przedstawiam następujące stanowisko

Program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu obejmuje działania w zakresie efektywności energetycznej i rozwoju odnawialnych źródeł energii, adaptacji do zmian klimatu i łagodzenia ich skutków, a także ochrony ekosystemów i monitoringu środowiska. Realizacja tych działań ma pozwolić na łagodzenie oraz zmniejszenie wrażliwości na zmiany klimatu, przy jednoczesnym zapewnieniu wzrostu gospodarczego. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w piśmie z dnia 16 kwietnia 2020 r., działania planowane do realizacji w ramach *Programu* będą kontynuacją i uzupełnieniem działań realizowanych dzięki środkom rozdysponowanym w ramach *Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020* (dalej: POIiŚ).

Przygotowana w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko prognoza oddziaływania na środowisko (dalej jako: prognoza ooś) dla *Programu*, powinna w pełnym

zakresie odpowiadać wymaganiom wynikającym z art. 51 ust. 2 ustawy ooś, według kolejności ustalonej w tym przepisie oraz przy zachowaniu warunków, o których mowa w art. 52 ust. 1 i 2 ww. ustawy. Prognoza ooś powinna odnosić się do pełnej wersji projektowanego dokumentu i obejmować wszystkie planowane działania mogące znacząco oddziaływać na środowisko, niezależnie od ich statusu formalnego np. prawdopodobieństwa uzyskania przez nie dofinansowania lub prawdopodobieństwa ich realizacji. W myśl art. 52 ust. 1 ustawy ooś analiza zawarta w prognozie ooś powinna zostać dostosowana stopniem szczegółowości do stopnia szczegółowości zapisów projektowanego dokumentu. Dopuszczalne jest zastosowanie różnego poziomu szczegółowości analiz dla poszczególnych działań/przedsięwzięć. Tam gdzie to możliwe zalecane jest więc dokonanie bardziej szczegółowych analiz w zakresie kwestii wpływu na środowisko oraz możliwych do zastosowania środków zaradczych. Zgodnie z art. 52 ust. 2 ustawy ooś, w prognozie ooś zasadne jest odniesienie się do innych, przyjętych już dokumentów powiązanych z projektem *Programu* (np. POliŚ) oraz uwzględnienie informacji zawartych w sporządzonych dla nich prognozach ooś. Ma to szczególne znaczenie w analizach dotyczących potencjalnych interakcji oraz kumulacji oddziaływań między działaniami zaplanowanymi w *Programie* a działaniami i przedsięwzięciami istniejącymi, realizowanymi bądź planowanymi do realizacji, ujętymi w innych dokumentach. Ponadto, jeżeli dla wymienionych w projekcie *Programu* przedsięwzięć zostały opracowane raporty o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko lub wydane zostały decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach, to w prognozie ooś należy również uwzględnić informacje wynikające z tych dokumentów, w celu zapewnienia spójności pomiędzy nimi. Należy także uwzględnić wytyczne Komisji Europejskiej w zakresie uwzględniania problematyki zmian klimatu i różnorodności biologicznej w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko.

W prognozie ooś należy dokonać opisu istniejącego stanu środowiska w sposób umożliwiający określenie rodzajów i skali przewidywanych oddziaływań oraz określenie zmian spowodowanych realizacją *Programu*, które mogą zaistnieć w przyszłości. Prognoza ooś powinna umożliwić identyfikację na jak najwcześniejszym etapie potencjalnych kolizji z obszarami przyrodniczymi, kulturowymi oraz ewentualnych konfliktów społecznych.

Prognoza ooś powinna określać także wpływ realizacji *Programu* na stan i funkcjonowanie obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody* (Dz. U. z 2020 r. poz. 55; dalej jako: ustawa o ochronie przyrody), a w szczególności na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów. Wskazane jest utworzenie zestawienia wszystkich form ochrony przyrody wymienionych w art. 6 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody, z którymi kolidują planowane przedsięwzięcia. Przy analizach dotyczących wpływu na środowisko, w tym na obszary Natura 2000, koniecznym jest także wskazanie nie tylko samego charakteru oddziaływań, ale również określenie czy są one znaczące. We wnikliwy sposób należy zbadać kwestię wpływu *Programu* na obszary Natura 2000, w szczególności na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt, będące przedmiotami ochrony w tych obszarach. Należy podkreślić, że analizy w powyższym zakresie powinny uwzględniać wszystkie obszary Natura 2000, na które może wpływać dana inwestycja, niezależnie od tego, czy przedsięwzięcie realizowane jest w granicach obszaru, czy poza nim. Uwzględnienia wymaga także wpływ przedsięwzięć na powiązania między obszarami Natura 2000. W przypadku identyfikacji znaczącego negatywnego oddziaływania na obszar Natura 2000 w rozumieniu art. 3 ust. 1 pkt 17 ustawy ooś lub braku możliwości wykluczenia tego

oddziaływania, należy podkreślić, że zgodnie z art. 55 ust. 2 ustawy ooś, projekt dokumentu nie może zostać przyjęty, jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że jego realizacja może znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, a nie zostaną spełnione łącznie wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy o ochronie przyrody. Zgodnie ze wspomnianym przepisem można zezwolić na realizację dokumentu mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszary Natura 2000, jeśli przemawiają za tym niezbędne wymogi nadrzędnego interesu publicznego, w tym wymogi o charakterze społecznym lub gospodarczym. Powyższa przesłanka może zostać uznana tylko w przypadku braku rozwiązań alternatywnych oraz przy zapewnieniu wykonania kompensacji przyrodniczej niezbędnej do zagwarantowania spójności i właściwego funkcjonowania sieci obszarów Natura 2000. W przypadku gdy znaczące negatywne oddziaływanie dotyczy siedlisk i gatunków priorytetowych, nadrzędny interes publiczny odnosi się wyłącznie do: ochrony zdrowia i życia ludzi, zapewnienia bezpieczeństwa powszechnego i uzyskania korzystnych następstw o pierwszorzędym znaczeniu dla środowiska przyrodniczego. W sytuacji, gdy przyjęcie dokumentu, który może znacząco negatywnie oddziaływać na siedliska i gatunki priorytetowe, wynika z innych koniecznych wymogów nadrzędnego interesu publicznego, przed przyjęciem dokumentu, wymagane jest uzyskanie opinii Komisji Europejskiej. Mając na uwadze przytoczone przepisy, w przypadku stwierdzenia znaczącego negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000, należy w prognozie wyraźnie wykazać i uzasadnić istnienie wymienionych przesłanek.

Zgodnie z treścią art. 51 ust. 2 pkt 3 ustawy ooś, prognoza ooś powinna także w sposób uzasadniony i racjonalny przedstawić rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu. W przypadku konieczności zastosowania kompensacji przyrodniczej, musi ona dotyczyć tych działań, które wiążą się z naprawą negatywnego oddziaływania na środowisko, zwłaszcza na cele i przedmioty ochrony obszaru sieci Natura 2000 oraz integralność tych obszarów. Stąd ważnym jest, aby wskazane zostało, których przedmiotów ochrony znaczące negatywne oddziaływanie może dotyczyć i zaproponować odpowiednie działania kompensujące. Niewłaściwe jest przeniesienie analizy w tym zakresie na etap wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla konkretnych przedsięwzięć lub na procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na obszar Natura 2000. Obowiązek odpowiedniej kompensacji szkód w środowisku nie dotyczy jedynie negatywnego oddziaływania na obszary Natura 2000. W odniesieniu do innych walorów przyrodniczych zastosowanie znajduje art. 75 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz. U. z 2019 r. poz. 1396). Należy także przeprowadzić dogłębną analizę rozwiązań alternatywnych dla planowanych inwestycji. W tym miejscu trzeba zauważyć, że tzw. wariant zerowy (nierealizowanie przedsięwzięcia) nie jest wariantem alternatywnym, gdyż w ogóle nie oddziałuje on na środowisko.

W przypadku działań o charakterze liniowym, oprócz analizy wpływu na różnorodność biologiczną, wskazane jest także wykonanie analizy w zakresie potrzeby rozwoju korytarzy ekologicznych i sieci przejść dla zwierząt w celu uniknięcia fragmentacji środowiska i zapewnienia ciągłości szlaków migracyjnych. Zaleca się potraktowanie ze szczególną uwagą analiz o charakterze przestrzennym oraz przedstawienie lokalizacji planowanych działań na tle innych form wykorzystywania przestrzeni (np. korytarzy ekologicznych czy

obszarów chronionych) na mapach. Podobne zalecenie dotyczy wszelkich innych istotnych zjawisk o charakterze przestrzennym oraz interakcji tych zjawisk.

Propozycje w zakresie metod monitoringu skutków realizacji zadań wynikających z *Programu* powinny być opracowane tak, aby pozwoliły na zbadanie rzeczywistych skutków środowiskowych realizacji postanowień tego dokumentu, m.in. na określenie, czy właściwie oceniono skalę i zasięg oddziaływania na środowisko poszczególnych działań, w tym na przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz na ocenę skuteczności zaproponowanych działań minimalizujących.

Z poważaniem,

ANDRZEJ SZWEDA-LEWANDOWSKI
Generalny Dyrektor
Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/